

Kõrveküla Põhikooli õpetajate hulgas läbi viidud uuringu tulemused

Pille-Riin Meerits
Kõrveküla Põhikooli hoolekogu

2024

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Enesemääratlusteooria ülevaade	4
1.1 Psühholoogilised põhivajadused.....	4
1.2 Motivatsioonitüübid.....	4
2. Uuringu tulemused.....	6
2.1 Osalejate arv	6
2.2 Psühholoogilised põhivajadused koolis töötades.....	6
2.3 Töömotivatsioon.....	7
2.4 Keeruliste olukordade lahendamine	8

Sissejuhatus

Ajavahemikul 15.04-5.05.2024 oli Kõrveküla põhikooli õpetajatel võimalik täita veebis küsimustik, milles uurisime nende kogemuste ja motivatsiooni kohta koolis töötades.

Uuring põhines enesemääratlusteoorial (*self-determination theory*) ning mõõtmisel kasutati valideeritud küsimustikke psühholoogiliste põhivajaduste ja töömotivatsiooni mõõtmiseks. Lisaks oli küsimustikus kaks küsimust selle kohta, kui võrd õpetajad tunnetavad, et nad on saanud väljaõpet keeruliste olukordadega toimetulemiseks ja kui võrd nad tunnevad, et oskavad lahendada õpilastevahelisi konflikte.

Raportis on lühike ülevaade enesemääratlusteooria komponentidest ja läbiviidud uuringu tulemustest.

1. Enesemääratlusteooria ülevaade

1.1 Psühholoogilised põhivajadused

Inimestel on kolm kaasasündinud psühholoogilist põhivajadust – autonoomsus, kompetentsus ja seotus. Nende põhivajaduste rahuldatus toetab sisemise motivatsiooni tekkimist.

Autonoomsusvajadus tähendab, et inimene tahab tunda, et ta ise kontrollib oma elus toimuvaid sündmusi. Seda saab toetada näiteks talle valikuid pakkudes.

Kompetentsusvajadus on inimese soov tunda eduelamust ja ise raskustega hakkama saada. Seda on võimalik toetada näiteks pakkudes talle konstruktiivset ja asjakohast tagasisidet.

Seotusvajadus tähendab, et inimene soovib olla ümbritsetud hoolivate kaaslastega, suhelda teistega, kuuluda rühmadesse, kogeda toetavaid ja lähedasi suhteid. Seda vajadust saab toetada näiteks aktiivse ja empaatilise kuulamisega.

1.2 Motivatsioonitüübid

Motivatsioonitüübid eristuvad üksteisest autonoomsuse ja kontrolli ulatuse poolest. Sisemise motivatsiooni ja integreeritud motivatsiooni puhul tunneb inimene, et ta ise kontrollib olukorda – need motivatsioonitüübid on kõige autonoomsemad ja seotud inimese enda sisemiste vajaduste ja soovidega.

Sisemine motivatsioon – „Ma armastan seda! See on mõnus!“

Sisemine motivatsioon viitab motivatsioonile, mis tuleneb inimese enda sisemistest huvidest, soovidest ja väärtustest. Inimene teeb midagi sellepärast, et tal on selle vastu tõeline huvi ja rahulolu. Nt laps joonistab seetõttu, et ta armastab seda, ilma välise surve või preemiata.

Integreeritud regulatsioon – „See tegevus on osa minu olemusest.“

Integreeritud regulatsioon on samm väiksema autonoomsuse suunas, kuid see on endiselt suhteliselt autonoomne. See motivatsioon tuleneb tegevuse väärtustamisest ja selle seostamisest oma isiklike eesmärkidega. Nt inimese elustiili osa võib olla füüsiline treening, kuna ta saab aru, et see on tema üldise tervise ja heaolu jaoks oluline.

Pealesurutud regulatsioon – „Ma peaksin seda tegema.“

Pealesurutud regulatsioon viitab motivatsioonile, mis pärineb väljastpoolt inimest. Inimene teeb midagi selleks, et hoida oma enesehinnangut või vältida süütunnet ja ärevust. Nt laps õpib, et vanemad oleksid tema üle uhked.

Väline motivatsioon – „Mul kästi seda teha.“

Väline motivatsioon on kontrollitud motivatsioon. Inimene teeb midagi, et saavutada väliseid boonuseid või vältida negatiivseid tagajärgi. Nt laps õpib selleks, et saada häid hindeid, mitte seetõttu, et tal oleks tõeline huvi aine vastu.

Amotivatsioon – „Mul ei ole mingisugust huvi seda teha.“

Amotivatsioon tähendab motivatsiooni puudumist. Inimene ei tunne huvi ega pühendumust tegevuse vastu ning võib olla passiivne ja apaatne. Nt laps võib olla amotiveeritud, kui ta tunneb, et tema pingutused pole mingil viisil seotud tema eesmärkide või väärtustega.

2. Uuringu tulemused

2.1 Osalejate arv

Uuringus osales 19 õpetajat (Tabel 1). Valdkonna järgi jaotades osales uuringus kõige rohkem klassiõpetajaid. Osalejate keskmine vanus oli 41.26 aastat.

Tabel 1. Osalejate arv valdkonna kaupa.

Valdkond	Osalejate arv
klassiõpetajad	7
keel ja kirjandus	3
sotsiaalsed	3
loodusained	2
kunstiained	1
liikumisõpetus	1
matemaatika	1
võõrkeeled	1
Kokku	19

2.2 Psühholoogilised põhivajadused koolis töötades

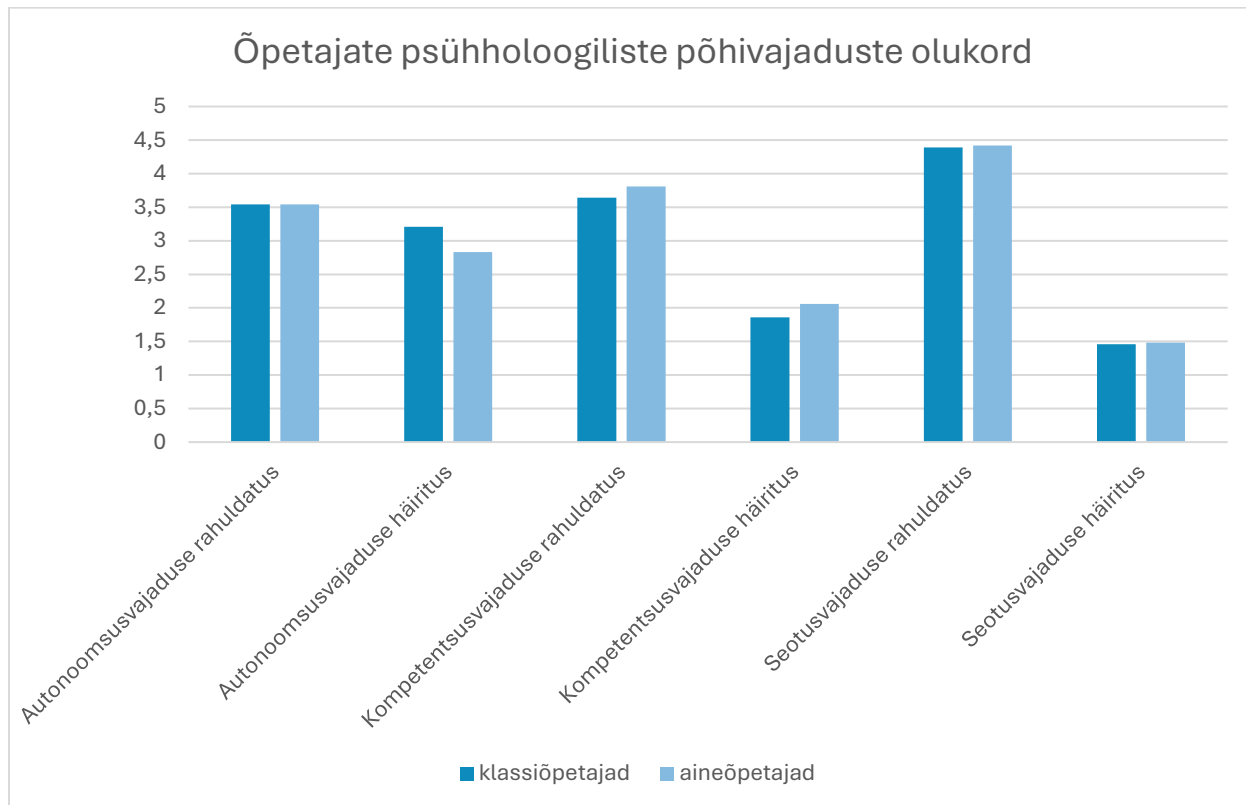
Psühholoogiliste põhivajaduste (autonoomsus, kompetentsus, seotus) puhul on esitatud kõikide õpetajate keskmine skoor ning eraldi klassiõpetajate ja aineõpetajate lõikes (Tabel 2, Joonis 1). Klassiõpetajate ja aineõpetajate tulemustes ei olnud statistiliselt olulist erinevust. Kõikide vajaduste tunnetatud rahuldatus ja häirituse kohta oli küsimustikus 4 väidet, mida tuli hinnata 1-5 skaalal (1 - ei ole üldse nõus; 2 - pigem ei ole nõus; 3 - olen kahevahel; 4 - pigem nõus; 5 - täiesti nõus). Analüüsimiseks arvutati iga tunnuse aritmeetiline keskmine.

Tabel 2. Õpetajate psühholoogiliste põhivajaduste olukord.

Tunnus	Keskmine skoor	Klassiõpetajad	Aineõpetajad
Autonoomsusvajaduse rahuldatus	3.54	3.54	3.54
Autonoomsusvajaduse häiritus	2.97	3.21	2.83
Kompetentsusvajaduse rahuldatus	3.75	3.64	3.81
Kompetentsusvajaduse häiritus	1.99	1.86	2.06
Seotusvajaduse rahuldatus	4.41	4.39	4.42
Seotusvajaduse häiritus	1.47	1.46	1.48

Põhivajaduste rahuldatus. Kõige tugevamalt tunnetavad õpetajad seotusvajaduse rahuldatus.

Põhivajaduste häiritus. Kõige tugevamalt tunnetavad õpetajad autonoomsusvajaduse häiritust ja kõige vähem seotusvajaduse häiritust.

Joonis 1. Õpetajate psühholoogiliste põhivajaduste olukord.

2.3 Töömotivatsioon

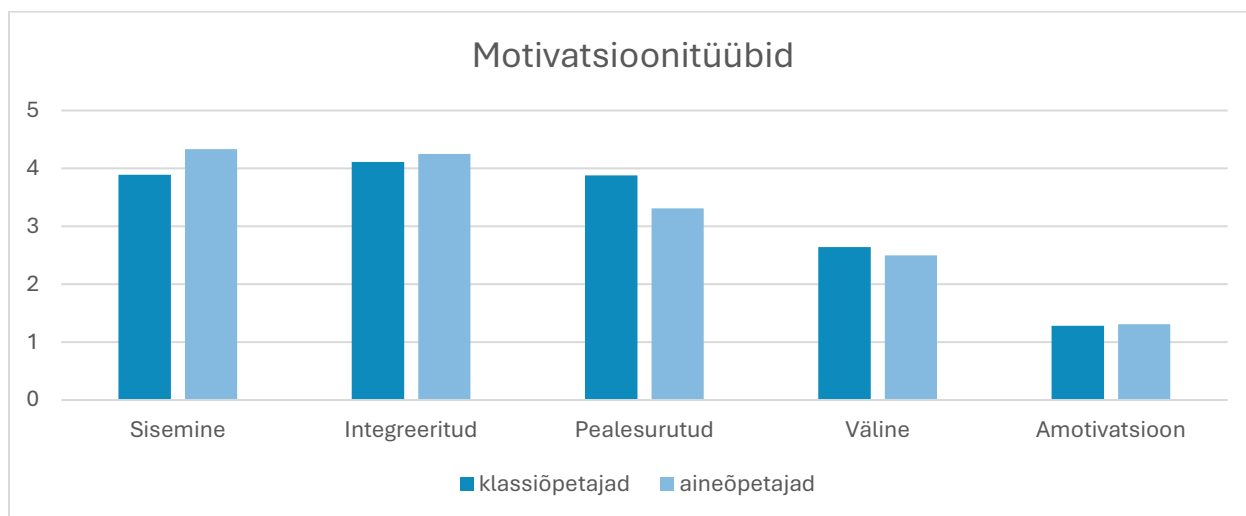
Viie erineva motivatsioonitüübi puhul on esitatud kõikide õpetajate keskmine skoor ning eraldi klassiõpetajate ja aineõpetajate lõikes (Tabel 3, Joonis 2). Klassiõpetajate ja aineõpetajate tulemustes ei olnud statistiliselt olulist erinevust.

Motivatsioonitüüpide kohta oli küsimustikus kas 6 (väline motivatsioon), 4 (pealesurutud motivatsioon) või 3 (sisemine motivatsioon, integreeritud regulatsioon, amotivatsioon) väidet, mida tuli hinnata 1-5 skaalal (1 - ei ole üldse nõus; 2 - pigem ei ole nõus; 3 - olen kahevahel; 4 - pigem nõus; 5 - täiesti nõus). Analüüsimiseks arvatati igat tunnuse aritmeetiline keskmine.

Tabel 3. Õpetajate motivatsioonitüübid.

Tunnus	Keskmine skoor	Klassiõpetajad	Aineõpetajad
Sisemine motivatsioon	4.19	3.89	4.33
Integreeritud regulatsioon	4.20	4.11	4.25
Pealesurutud regulatsioon	3.50	3.88	3.31
Väline motivatsioon	2.55	2.64	2.50
Amotivatsioon	1.30	1.28	1.31

Õpetajate motivatsioon on peamiselt autonoomne, st sisemine motivatsioon ja integreeritud regulatsioon.

Joonis 2. Õpetajate motivatsioonitüübid.

2.4 Keeruliste olukordade lahendamine

Hoolekogu lisis küsimustikule kaks küsimust selle kohta, mil määral tunnevad õpetajad, et nad on saanud piisavalt väljaõpet keeruliste olukordade lahendamiseks ja mil määral nad tunnevad, et suudavad lahendada õpilaste omavahelisi konflikte. Mõlemat väidet tuli hinnata 1-5 skaalal (1 - ei ole üldse nõus; 2 - pigem ei ole nõus; 3 - olen kahevahel; 4 - pigem nõus; 5 - täiesti nõus).

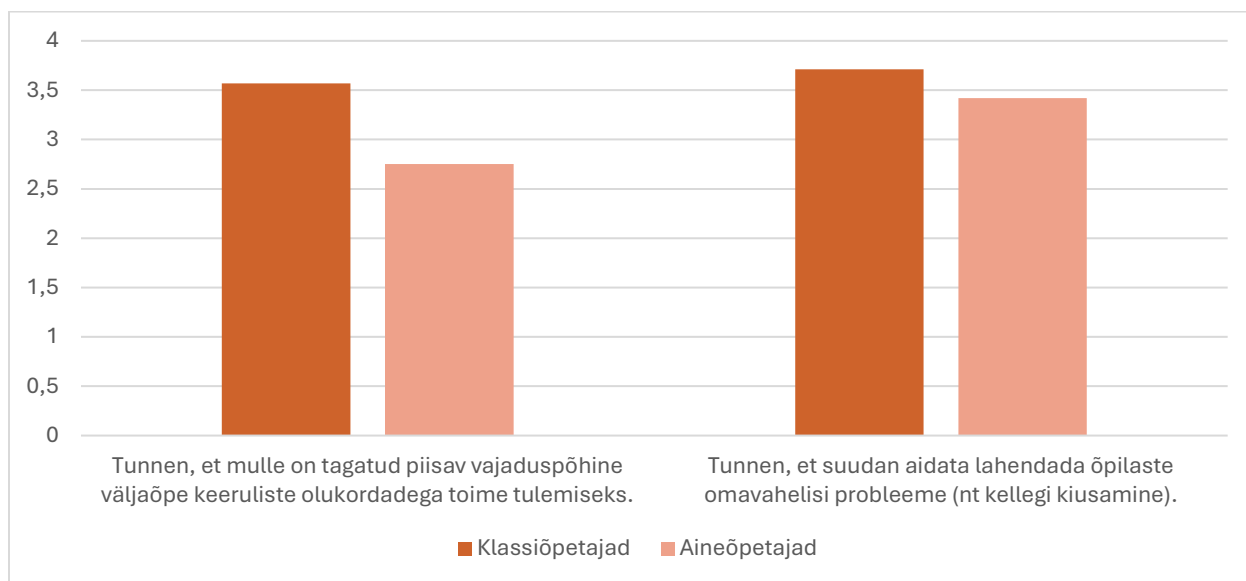
Raportis on esitatud kõikide õpetajate keskmine skoor ning eraldi klassiõpetajate ja aineõpetajate lõikes (Tabel 4, Joonis 3). Klassiõpetajate ja aineõpetajate tulemustes ei olnud statistiliselt olulist erinevust.

Tabel 4. Keerukate olukordadega toimetulemine.

Valdkond	Tunnen, et mulle on tagatud piisav vajaduspõhine väljaõpe keeruliste olukordadega toime tulemiseks.	Tunnen, et suudan aidata lahendada õpilaste omavahelisi probleeme (nt kellegi kiusamine).
Klassiõpetajad	3.57	3.71
Aineõpetajad	2.75	3.42
Keskmine skoor	3.05	3.53

Kuigi valdkondlikud erinevused ei olnud statistiliselt olulised, hindavad aineõpetajad vajaliku väljaõppe tagatust madalamalt.

Joonis 3. Keerukate olukordadega toimetulemine.